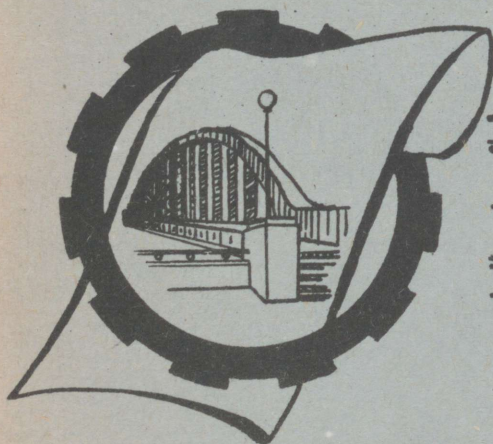

Ühiskondlike
organisatsioonide

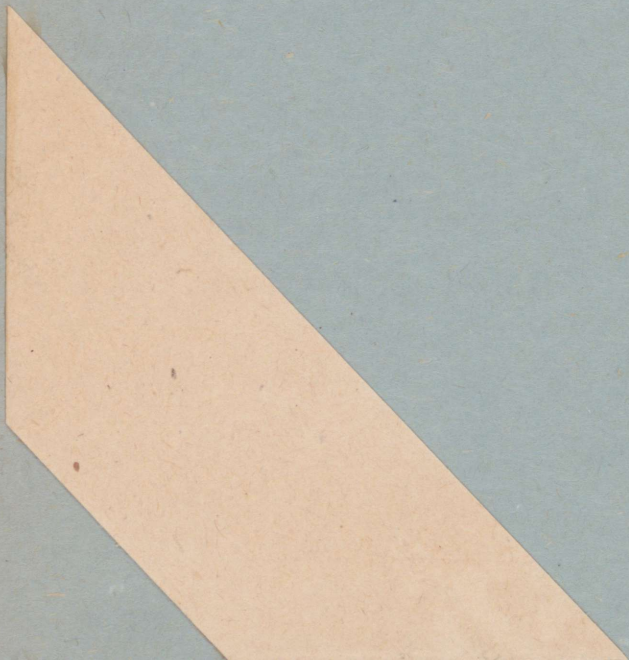
osa

TEHNILISES
PROGRESSIS

— TARTU 1964 —

Arh.-eks.

A-25709 I

EESTI NSV ÜHINGU "TEADUS" TARTU
LINNA OSAKONNA TEHNIKANÕUKOGU

ÜHISKONDLIKE ORGANISATSIOONIDE
OSA TEHNILISES PROGRESSIS

(1963. a. oktoobrikuus Tartus toimunud
teaduslik-tehnilise konverentsi
materjalid)

Nr. 10

Tartu 1964

2

Tartu Riikliku Ülikooli

Raamatukogu

59305

KONVERENTSI AVASÖNA.

V. Ritslaid,

ENSV ühingu "Teadus" Tartu linna osakonna
tehnikanõukogu esimees.

Jätkates traditsiooni oleme kolmandat korda koos inseneride aupäeval - kosmose vallutamise aastapäeval - , et arutada tehnilise progressi põhilise tähtsusega probleeme.

1961. a. 4. oktoobril me kohtusime ajalehe "Edasi" loominguiliste kohtumiste klubis, kus suure entusiasmiga arutasime tehnilise progressi ja teadusealaseid küsimusi.

1962. a. 4. oktoobril kogunesid Tartu insenerid ja küllalised järjekordsele konverentsile. Teemaks oli "Inseneri osa tehnilises progressis". Püstitati loosung "Hoidkem kõrgel nõukogude inseneri au!", mis levis vabariigi ja üleliidulises ulatuses. Saadeti kiri N.G. Zagladale ja I.D. Leonovile.¹

Täna, kosmose vallutamise kuuendal aastapäeval, on meie konverentsi teemaks "Ühiskondlike organisatsioonide osa tehnilises progressis". Selle teema valik pole juhuslik. Konverentsi kutsus kokku ühingu "Teadus" Tartu linna osakonna tehnikanõukogu, kes suunab ja koordineerib ühingu "Teadus" ettevõtete liikmesgruppide, Üleliidulise Teaduslik-

¹ Inseneri osa tehnilises progressis, 1962. a. oktoobrikonverentsi materjalid, Eesti NSV PTTLÜ Tartu linna osakonna tehnikanõukogu, TRÜ rotaprint, Tartu 1963, lk. 81.

Tehnilise Ühingu ja Üleliidulise Ratsionaliseerijate ja Leiutajate Ühingu algorganisatsioonide tegevust. Tehnikanõukogu töötab tihedas koostöös ajalehe "Edasi", Tartu Riikliku Ülikooli ja Eesti Põllumajanduse Akadeemiaga, tundes pidevat toetust EKP Tartu Linnakomitee poolt.

Tartu tehnikanõukogu tegevus on leidnud tunnustamist vabariiklikus ja üleliidulises ulatuses. 1963. a. juulis kuulati meid Moskvast toimunud üleliidulisel tehnikanõukogude esindajate seminaril. Ühingu "Teadus" VII pleenumil 1963. a. septembris andis NLKP Keskkomitee ideoloogilise töö osakonna juhataja esimene asetäitja sm. V.I. Snastin positiivse hinnangu Tartu tehnikanõukogu tööle.¹

Tuleb märkida, et tunnustus tehnikanõukogule on tunnustus kõigile eelnimetatud organisatsioonidele, kõigile Tartu insenerilis-tehnilistele töötajatele. Kollektiivil, kes oma tööd teeb armastusega, on edu. Meie teeme seda armastusega. Meie töö kannab vilja sellepärast, et me juhindume kindlalt Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei otsustest. Partei uue programmi valguses on selgelt nähtavad tehnika ja majanduse tohutud ülesanded ja avarad arenguperspektiivid.

Kes viivad ellu neid ülesandeid? Kes organiseerivad kommunismi materiaalse tehnilise baasi ehitamist? Partei programm näitab, et see toimub ühiskondlike organisatsioonide osatähtsuse pideva tõusu tingimustes. Kasvab ametiühingu osa rahvamajanduse juhtimisel, komsomol mobiliseerib noori üha enam uue ühiskonna ehitamisele. "Arenevad ka teised töörahva ühiskondlikud organisatsioonid - teaduslikud, teaduslik-tehnilised ja teadusalaste teadmiste levitamise ühingud, ratsionaliseerijate ja leiutajate organisatsioonid ...", märgitakse partei programmis.²

¹ Задачи всеобщего общества "Знание" в свете решений июньского /1963 г./ Пленума ЦК КПСС. Доклад первого заместителя заведующего идеологическим отделом ЦК КПСС тов. Снастина, В.И. на VII пленуме правления всеобщего общества "Знание", 10 сентября 1963 года, Москва 1963, лк. 14.

² Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, ERK, Tallinn 1961, lk. 100.

Konverentsi avamisel peab rõhutama NLKP Keskkomitee 1963. a. juunipleenumi erakordset tähtsust tehnilisele progressile.

Pleenumi poolt allakriipsutatud ülesanded töötajate kommunistliku maailmavaate kujundamisel, aktiivsete ja teadlike kommunistlikehitajate kasvatamisel ja rahva kasvatamisel patriotismi vaimus on ka nende ühiskondlike organisatsioonide ülesanneteks, kelle esindajad on praegu toimul konverentsil koos.

Pleenumi materjalides rõhutatakse, et ideoloogilise töö tuumaks on igas nõukogude inimeses armastuse ja lugupidamise kasvatamine ühiskondlikult kasuliku töö vastu. Meie ühiskondlike organisatsioonide ülesandeks on edasi arendada kommunistliku töö liikumist, mis on orgaaniliselt ühendatud võitlusega kõrge tööviljakuse, uue tehnoloogia juurutamise eest. On vaja arvestada ja realiseerida ka seda partei printsiipi, et töö ja elu-olu on kommunistliku elulaadi lahutamatud koostisosad. Eriti on vaja uurida sotsialismi kommunistiks ülekasvamise, tööviljakuse tõstmise ning rahvamajanduse juhtimise ja planeerimise teadliku organiseerimise küsimusi.

Kogu ideoloogilise töö tähtsaimaks lüliks on marksismi-leninismi propaganda ja selle osana kahtlematult ka tehnilise progressi propaganda. Juunipleenum peab vajalikuks selle propaganda ideoloogilist taset tõsta ja loeb väga tähtsaks tehnilise intelligentsi osavõttu ideoloogilisest tööst. Ühiskondlikel alustel töötavate organisatsioonide initsiatiivi aga kohustatakse igati toetama.

Need küsimused ei ole meile võõrad - me oleme neid mõnevõrra ka juba varem käsitleanud.

Arutagem inseneride ja kogu nõukogude rahva aupäeval tehnilise kallakuga ühiskondlike organisatsioonide probleeme kommunistliku materiaalse tehnilise baasi kujundamisel.

Aidaku konverentsi arutlused kaasa meie edasise tegevuse intensiivistumisele Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXII kongressi ja NLKP Keskkomitee otsuste alusel.

ÜHISKONDLIKE ORGANISATSIOONIDE OSAST
TEHNILISES PROGRESSIS.

V. Teder,

Tehnikanõukogu esimehe asetäitja.

Kollektivismi põhimõtte juurdumine ja laienemine igas ettevõttes, ühiskondlike aluste arendamine, laiate töötavate masside kaasatõmbamine - see kõik kujutab endast ammen-damatut reservi kommunistlikuks ülesehitustööks. Meie maa tööstusettevõtetes, transpordis, põllumajanduses ja projek-teerimisinstituutides tegutseb ühiskondlikel alustel üle 3000 tootmistehnilise nõukogu, 280 tehnilise progressi üli-kooli, üle 2000 majandusliku analüüsi grupi, üle 3000 loo-mingulise koostöö brigaadi. Nendesse organisatsioonidesse kuulub ligi 4 miljonit eesrindlikku töelist, tehnikut, in-seneri. See on võimas armee, kes edukalt võitleb tehnilise progressi eest meie ettevõtetes. Tehniline progress on aga see abinõu, millega me loome kommunismi materiaalse tehnilise baasi ja saavutame kõrgeima tööviljakuse.

Eeltoodust lähtudes seadis ENSV ühingu "Teadus" Tartu linna osakonna tehnikanõukogu oma ülesandeks analüüsida Tartu ettevõtete ühiskondlike organisatsioonide osa tehni-lises progressis. Analüüsiti peamiselt kolme ühiskondliku organisatsiooni, s.o. Üleliidulise Teaduslik-Tehnilise Ühingu (TTÜ) algorganisatsiooni, Üleliidulise Leiutajate ja Ratsionaliseerijate Ühingu (ÜLRÜ) algorganisatsiooni ja ENSV ühingu "Teadus" liikmesgruppide tööd. NLKP Keskkomitee juunipleenum nõudis ka nendelt organisatsioonidelt kasvatus-

liku töö tugevdamist, eesrindlike kogemuste levitamist ja kommunistliku töö liikumise propageerimist.

Milline olukord valitseb meie ettevõtetes neil aladel?

Teaduslik-tehnilise ühingu algorganisatsioonid on loodud 12 ettevõttes. Üldiselt on algorganisatsioonid elujõulised. Nende liikmete arv moodustab töötajate üldarvust 7 - 10 %. Aparaaditehases on see 7,1 %, metsakombinaadis - 7,6 %, autoremonditehases 8,5 %, õlletehases - 9 %, kammivabrikus - 9,6 %.

Mõnedes ettevõtetes on aga algorganisatsioonid väikesed. Põllutöömasinate tehases "Võit" kuulub TTÜ algorganisatsiooni ainult 2,2 % töötajate üldarvust, naha- ja jalatsikombinaadis - 2,1 %. Insenerilis-tehniliste töötajate osavõtt on aktiivne, nad moodustavad algorganisatsioonide põhiumiku (75 - 85 %). Sellega on loodud eeldused tööks vajalikul tehnilisel tasemel.

Kõigi TTÜ algorganisatsioonide loominguiline initsiatiiv on suunatud tehnilise progressi kiirendamisele ning teaduse ja tehnika saavutuste juurutamisele rahvamajandusse. Tööstusettevõtetes seisneb see kaasabis uut tüüpi masinate, mehhanismide, seadmete ja materjalide tootmisse rakendamisel, tootmisprotsesside automatiseerimise ja mehhaniseerimise plaanide täitmisel, eesrindliku tehnoloogia kasutusele võtmisel ja tööviljakuse plaanipärasel töötamisel.

Nende ülesannete täitmise on lülitunud ka meie ettevõtete algorganisatsioonid. Töö paremaks korraldamiseks on moodustatud erialased sektsioonid. Eraldi tuleks ära märkida kammivabrikut, kus on loodud peale plastmasside sektsiooni veel toodangu kvaliteedi, tootmiskultuuri ja tootmisreservide sektsioonid.

Osas ettevõtetes on algorganisatsioonid üle võtnud tehnikandukogu funktsioonid (aparaaditehas, autoremonditehas nr. 3, metsakombinaat), milline algatus vääriks järgimist. Seoses nende funktsioonide ülevõtmisega, tegelevad nüüd TTÜ algorganisatsioonid kõigi ulatuslike probleemide-

ga tehastes, lülitades nende probleemide arutamisse ja otustamisse paratamatult laiemat tehnilist aktiivi. See tuleb aga asjale ainult kasuks.

Kitsaskohtade lahendamiseks tehaste töös on loodud loomingu- lised brigaadid ja grupid (aparaaditehases, autoremonditehases, kammivabrikus).

Peaaegu kõigis ettevõtetes on loodud ja töötavad ühiskondlikud ülevaatuse komisjonid, mis kontrollivad teaduslike uurimistööde plaanide täitmist ja teaduse ning tehnika saavutuste rahvamajandusse juurutamist.

Mõningaid näiteid tööplaanide täitmisest. Tartu Aparaaditehases tegeles algorganisatsioon uute aparatuuride konstruktsioonide arutelu ja nende katsetulemuste analüüsiga. Autoremonditehases nr. 3 töötati välja mikrofurgoonauto "Tartu" konstruktsioonid; õlletehases abistati uue automaatliini ja õiguli õlle tootmistehnoloogia väljatöötamisel; naha- ja jalatsikombinaadis õmblus- ja põhjakonveierite töösse rakendamisel; Tartu Kammivabrikus valmistati aga lauatenнисepallide kaalumise ja tembeldamise seade.

Rida algorganisatsioonid osutab tõsiselt tähelepanu oma liikmete kvalifikatsiooni tõstmisele. Autoremonditehase algorganisatsiooni õlgadel lasub kogu tehase töötajate tehniline väljaõpe. Korraldatakse regulaarselt loenguid ja loengustusi. Populaarsed on tehnika-alased klubiõhtud (2 korda kuus) ja tehnika-alased raadiosaated (kord nädalas).

Teaduslike probleemide lahendamiseks korraldati autoremonditehases ning autobussi- ja taksopargis teaduslik-tehnilisi konverentse. Eesrindlike kogemustega tutvumiseks organiseeritakse loomingu- lisi komandeeringuid ja ekskursioone.

Mainitud saavutuste kõrval esineb ka puudusi. Raudbetoon- tootude tehases ja põllutöömashinade tehases "Võit" algorganisatsioonid ei tööta. Mõningatel juhtudel jätab soovida loomingu- lise brigaadide tööplaanide täitmine. Nii näiteks täideti naha- ja jalatsikombinaadis kolme kvartali 20-st plaanilisest üritusest vaid 11. Mõnedes ettevõtetes matkitakse tööplaanides tehase uue tehnika juurutamise plaane. Uue tehnika kasutuselevõtu plaanide täitmisele on muidugi vaja

aktiivselt kaasa aidata, kuid algorganisatsiooni tööplaanis peab olema ka teisi üritusi. Vähe pööratakse tähelepanu kvaliteedi- ja tootmiskultuurialastele küsimustele. NLKP Keskkomitee juunipleenumil rõhutati töötajate kasvatamise ja nende kvalifikatsiooni tõstmise väga suurt tähtsust. Tuleks kasutada autoremonditehase kogemusi tehnika-alaste klubiõhute korraldamisel, mis on leidnud vabariikliku tunnustuse. Kaasabi tuleb osutada ka kommunistliku töö liikumisele. Selleks võiks korraldada regulaarselt konsultatsioone, kvalifikatsioonitõstmise kursusi jne. Tuleb alati nõuda loomingulistest komanderingutest saadud kogemuste edasiandmist teistele töötajatele.

Üleliidulise Laetajate ja Ratsionaliseerijate Ühingu algorganisatsioonid on samuti loodud kõigis ettevõtetes. Algorganisatsioonide liikmete arv võrreldes töötajate üldarvuga moodustab keskmiselt 10 - 14 %. Ainult aparaaditehases, kes on ka linna parimaid ettevõtteid ratsionaliseerimise osas, on see 27 %. Saavutatuga ei saa rahul olla, kuna just ÜLRÜ on organisatsioon, kes ratsionaliseerimistöö hoo-
gustamiseks peaks kaasa tõmbama laiu töötajate hulki.

Üldiselt on Tartu linna ratsionaliseerijad käesoleva aasta I poolaasta jooksul teinud tõhusat tööd. Nii esitati 988 ratsionaliseerija poolt 1396 ettepanekut, neist võeti kasutusele 1003 (71 %) ja saadi ökonoomiat 314,3 tuhat rbl. Pole aga kahtlust, et ÜLRÜ algorganisatsioonide aktiivse tegevuse korral võinuksid need näitajad olla tunduvalt paremad.

Seega Tartu Aparaaditehases ja põllutöömashinate tehases "Võit" on ratsionaliseerimistöö korraldatud tunduvalt paremini kui teistes ettevõtetes.

Vastavalt põhikirjale peavad ÜLRÜ algorganisatsioonid ettevõtetes osutama aktiivset kaasabi massilise ratsionaliseerimisliikumise arendamisele, ratsionaliseerijate abistamisele, samuti ka esitatud ettepanekute kasutusele võtmisele. Eriti ei saa rahulduda viimasega ja jälle neis ettevõtetes, kus algorganisatsioonid töötavad nõrgalt. Nii näiteks

juurutati Tartu Raudbetoontoodete Tehases esitatud ettepanekutest vaid 36 %, Rõngu Elektromehhaanika Tehases - 52 %.

T a b e l 1.

Ettevõtte	Esitatud ettepanekuid 100 töötaja kohta	Juurutatud ettepanekuid 100 töötaja kohta
Tartu Aparaaditehas	22	21
Põllutöömashinate tehas "Võit"	23,5	13,6
Tartu Autoremonditehas nr. 3	5,3	6,0
Tartu Metsakombinaat	5,2	5,0
Tartu Kammivabrik	4,9	4,1
Rõngu Elektromehhaanika Tehas	2,9	1,5
Tartu Raudbetoontoodete Tehas	2,2	0,8

Millised oleksid siis veel algorganisatsioonide peamised ülesanded ja kuidas neid realiseeritakse? Mobiliseerivaks on kahtlematult sotsialistlik võistlus, ülevaatuste ja konkursside korraldamine, loominguliste brigaadide moodustamine jne. Peab ütlema, et tugevamate algorganisatsioonides kasutatakse kõiki neid töövrme. Aparaaditehas, põllutöömashinate tehas "Võit", kammivabrikus ja õlletehas on organiseeritud regulaarne sotsialistlik võistlus osakondade vahel. Ratsionaliseerijad on võtnud individuaalkohustused. Korraldatakse regulaarselt konkursse kitsaskohtade lahendamiseks, osakondades töötavad loomingulised brigaadid, süstemaatiliselt organiseeritakse reide, ettepanekute juurutamise kontrollimiseks viiakse läbi ratsionaliseerijate konverentse. Aparaaditehas on töö paremaks juhtimiseks moodustatud 5 erigruppi (tööstuse, organisatsioonilis-massilise töö, konsultatsiooni-, informatsiooni- ja ökonoomika-finantsgrupid).

On kahjuks ka vastupidiseid näiteid. Tartu Ehitusmaterjalide Tehase algorganisatsioonil puudub tööplaen, ühiskondlike ülevaatusi ei organiseerita. Raudbetootodete tehases alles kavatsetakse sotsialistlikku võistlust organiseerida, naha- ja jalatsikombinaadis on poolaasta 14 üritusest täidetud vaid 6, õmblusvabrikus "Sangar" realiseeritakse kohustusi halvasti.

Väga oluline on ratsionaliseerijate abistamine ja nende kvalifikatsiooni tõstmine. Paljudes ettevõtetes antakse regulaarselt konsultatsioone, abistatakse jooniste valmistamisel ja ettepanekute vormistamisel. Levinud on kogemuste vahetamiseks ekskursioonide korraldamine.

On vaja luua tihe koostöö ettevõtete ratsionaliseerimise büroode ja TTÜ algorganisatsioonide vahel. Häid tulemusi on andnud ka loominguliste brigaadide ja novaatorite nõukogude moodustamine, ühiskondliku inspeksiooni ja kontrollpostide organiseerimine. Kvalifikatsiooni tõstmiseks on vaja korraldada vastavaid kursusi, suunata ratsionaliseerijaid õppima Tartu Rahvaülikooli tehnikateaduskonna vastavasse osakonda.

Erilist tähelepanu tuleks pöörata aga eeltoodud ühingu- mitmesuguste organisatsioonilise töö vormide kasutamisele, s.t. ühiskondlike organite ja gruppide moodustamisele, mis ettevõtte tehnilisele progressile kahtlematult abi osutavad.

Ühiskondlikud konstrueerimisbürood (ÜKB) töötavad 9 ettevõtte juures liikmete keskmise arvuga 5 - 15 inimest. Eelmise aastaga võrreldes on liikmete arv rohkem kui kolmekordistunud. Peamist abi on bürood senini osutanud ratsionaliseerimisettepanekute jooniste valmistamisel, osa büroosid on tõhusat abi andnud ka mittestandardsete seadmete konstrueerimisel ja tehnoloogiliste protsesside väljatöötamisel (õlletehases, metsakombinaadis, autoremonditehases).

Majandusliku analüüsi bürood töötavad viie ettevõtte

juures (õlletehases, autoremonditehases, kammivabrikus, metsakombinaadis, ehitusmaterjalide tehases). Bürood töötavad enamasti kindla tööplaani alusel ja nende peamine tegevus on suunatud majanduslikule analüüsile, nagu materjalide ja poolfabrikaatide ökonoomne kasutamine, tööde normeerimine, organisatsioonilis-tehniliste ürituste majanduslik analüüs jne. Alles moodustati bürood Tartu Raudbetoontoodete Tehases, õmblusvabrikus "Sangar", Tartu Aparaaditehases. Taolise ühiskondliku organi abi on ilmne, kui see on rajatud oskuslikult laiale aktiivile.

Edukalt töötavad põllutöömasinate tehases "Võit" ja Rõngu Elektromehhaanika Tehase juures ühiskondlikud normeerimise bürood.

Äärmiselt vajalikeks organiteks osutuvad tehnilise informatsiooni bürood. Kahjuks omavad neid senini ainult kammivabrik ja lihakombinaat, ning alles hiljuti loodi see ka autoremonditehases. Hästi korraldatud tehniline informatsioon on uue tehnika rakendamisel hädavajalik. Huvi-
taval on märkida, et analüüsitud 13 ettevõtetel oli tehnilisi raamatuid kokku umbes 20 tuhat eksemplari. Selle raamatute arvu juures on piisavalt esindatud igasuguste tehniliste erialade kirjandus. Sellega kaasneb veel perioodika. On selge, et ettevõtete tehnilise informatsiooni insenerid ei suuda seda asjahuvilistele küllalt hõlpsasti kasutatavaks teha (s.t. täielikult kataloogida ja koostada referatiivkartoteek). Ühiskondliku aktiivi rakendamise korral on see aga teostatav. Veel enam, sellega oleks võimalik vastavat erialast kirjandust kättesaadavaks teha ka kogu linna ulatuses, kui, näiteks, koondkartoteek asetseks N.V. Gogoli nimelise raamatukogu juures. Mõeldav oleks ka konsultantide olemasolu nende büroode juures, nagu seda tehnikanoorkogu initsiatiivil tehti TRÜ-s ja EPA-s.

Nii kogu loengulise töö kui ka tehnilise propaganda keskseks organiseerijaks ettevõtetes peaksid kujunema ühingu "Teadus" liikmesgrupid. Kahjuks on need liikmesgrupid selles osas vähe suutnud ära teha. Ikkagi esineb loenguli-

ses töös paralleelismi, kuhjumist ja juhuslikkust. See vähendab aga osavõtjate arvu ja kahjustab ka tööd sisuliselt. Häid kogemusi loengulise töö tsentraliseerimisel kindla koondplaani alusel omab autoremonditehase liikmesgrupp. Küllaldatakse reserve on veel loengulise töö mitmekesistamiseks ja uute vormide otsimiseks, nagu loengvestlused, alalised lektooriumid, klubiõhtud jne.

Kahtlemata omab loengulise ja propagandatöö edukal korraldamisel suurt tähtsust raadiosõlme kasutamine. Imelikuna tundub, et tehases "Võit", ehitusmaterjalide tehases, naha- ja jalatsikombinaadis raadiosõlme plaanipäraselt ei kasutata. Raudbetootodete tehases pole seda aga üles monteeritudki. Samal ajal kammivabriku, õlletehase ja autoremonditehase kogemused tõestavad, et raadiosõlme saab töötajate kasvatamisel edukalt rakendada.

Eeltoodud analüüs linna tehnikandukogu poolt ei olnud juhuslik. Sellest nähtub, et ettevõtete ühiskondlikud organisatsioonid teevad suurt tööd tehnilise progressi alal. Esineb aga ka tõsiseid puudusi ja paralleelismi ühiskondlike organisatsioonide töös. Kõrgemalseisvate organite poolt antud tegevusjuhendid on tihti üldisõnalised ja neid kohapeal täpsustamata tekibki paralleelism töös. Tähtis on saavutada, et kõik ühiskondlikud organisatsioonid töötaksid kooskõlastatult ja et neid tõsiselt abistaksid ning nende tegevust suunaksid ja koordineeriks ettevõtete ametiühingu- ning parteiorganisatsioonid.

TARTU APARAADITEHASE TTÜ ALGORGANISATSIOONI
TÖÖKOGEMUSI.

H. Möller,

Tartu Aparaaditehase TTÜ algorganisatsiooni
nõukogu esimees.

Tartu Aparaaditehase TTÜ ligi 80-liikmelisel algorganisaatsiooni on kindel koht tehases tehniliste küsimuste lahendamisel.

TTÜ algorganisatsioon täidab alates käesoleva aasta veebruarist tehase tehnikanõukogu funktsioone ja seega põhilised tehnilised küsimused arutatakse läbi TTÜ algorganisatsiooni nõukogu koosolekul. Nii on arutatud tehase uute toodete katsekemparide katsetamise tulemusi, uue tehnika plaani täitmist, tehase arenguperspektiive jm. küsimusi.

TTÜ algorganisatsiooni poolt moodustati komisjon uue tehnika plaani täitmise kontrollimiseks. Nii möödunud aastal kui ka tänava on ülevaatuse komisjoni poolt esitatud administratsiooni rida ettepanekuid tehase tehnilise taseme tõstmiseks, uue tehnika paremaks rakendamiseks.

Käesoleva aasta aprillis loodi TTÜ algorganisatsiooni nõukogu poolt 3 ühiskondlikku brigaadi üksikute tehniliste küsimuste lahendamiseks.

Olgugi, et vahendid loominguks komanderinguteks on piiratud, oleme siiski 3 - 4 korda aastas suunanud algorganisatsiooni liikmeid loominguks komanderingutesse tehniliste küsimuste lahendamiseks.

Möödunud aasta oktoobris käisid 2 inimest Leningradis tutvumas automaattreipinkidel grupiviisilise detailide töö-

lemise tehnoloogiaga. Käidi ka Kiievi aparaaditehastes.

Oleme korraldanud konkursse. Möödunud aastal korraldasime konkursi tootmisprotsesside automatiseerimise ja mehhaniseerimise alal. Sellele konkursile laekus rida vääruslikke ettepanekuid. Nendest insener-konstruktor V. Sõrmuse poolt esitatud värvimiskonveier on käesoleval ajal tootmisse juurutamisel.

Puuduseks on see, et mitte kõik TTÜ liikmed pole veel aktiivselt rakendunud võitlusesse tehnilise progressi eest. Me peame edaspidi rohkem TTÜ liikmeid kaasa tõmbama tehniliste probleemide lahendamisele.

MENDELEJEVI-NIMELISE SELTSI ALGORGANISATSIOONI OSA
TEHASE TEHNILISES PROGRESSIS.

L. Rästa,

Tartu Ehitusmaterjalide Tehase insener tehnilise
informatsiooni alal, Mendelejevi-nimelise seltsi
algorganisatsiooni liige.

Teaduslik-tehniline ühing võib palju ära teha inseneri-
lis-tehniliste töötajate ja tööliste organiseerimisel uue
tehnikaga juurutamiseks tehastes. Meie tehases on selle tööga
tegelanud Mendelejevi-nimelise seltsi algorganisatsioon, mis
loodi 1958. a. Küllaltki viljakas on olnud töö paari viimase
aasta jooksul. Liikmeteks on käesoleval ajal 30 insenerilis-
tehnilist töötajat, mis moodustab 2/3 kogu algorganisatsioo-
nist ja 15 eesrindlikku töolist, enamikus lukusseppade hul-
gast, kes on silma paistnud ratsionaliseerimistegevusega.
Algorganisatsiooni liikmeteks on kõik juhtivad spetsialistid.
Seega on ühingul avarad võimalused otseselt juhtida uue teh-
nika juurutamise töid kogu tehases.

Meie tehase algorganisatsioon on töötanud järgmistes
suundades:

- a) selgitab välja, milliseid probleeme oleks vaja lahenda tehase tootmistehnoloogias;
- b) selgitab välja allikad, kust konkreetseid lahendusi otsida;
- c) töötab välja konkreetsete lahendused ning organiseerib juba uue tehnika plaani võetud abinõude täitmist.

Algorganisatsiooni tööplaan koostatakse kahe aasta pea-

le. Senini on teemade lahendamisel kasutatud peamiselt sõsarettevõtete töökogemusi. Kuna tehase tootmisprofiil on mitmekesine ja väga erinev (klaasi tootmine, malmivalu jm.) on ka sõsarettevõtteid palju. 1962. ja 1963. aastal korraldati algorganisatsiooni poolt ekskursioone ja komandeeringuid Võõni-Volotšoki, Riia, Krasnodari, Hersoni jt. klaasitehastesse. Külastati farmatseutilisi tehaseid Lvovis, Odesas ja Kuibõševis, portselanitehaseid Riias ja Leningradis, dreenide tehast Cesises, tulekindlate materjalide tehaseid Moskvas ja valutehast Jerevanis.

Meie arvates on niisugustel komanderingutel suur tähtsus kogemuste omandamisel uue tehnika kasutuselevõtuks. Näha uut tehnikat töötamas, vahetult saada teateid selle kohta, milliseid raskusi esines juurutamisperioodil, on viljakam kui rakendada uut tehnikat kirjandusest, näitustelt või konverentsidelt saadud materjalide põhjal. Tublisti laieneb ka tööliste silmaring, tihenevad sidemed sama tööstusharu ettevõtete kollektiivide vahel.

Jerevani klaasitehase eeskujul võtsime kasutusele uue tulekindla materjali - baktiiri, mis tõstab klaasivannide töökindlust ja iga.

Leningradi tehaste eeskujul rakendasime galvaapika osakonnas ultraheli seadme galvaaniliste katsete alla minevate detailide puhastamiseks.

Lipetski valutehasest on saadud ja rakendatud palju häid uuendusi, näiteks tornmoodustajate valamise tehnoloogia. Varem oli sellega raskusi, kuna tornmoodustajatega tehasest tsentraliseeritud korras ei varustatud. Taolist loetelu võiks veel jätkata. Muidugi ei taha me väita, et kogemuste vahetamine sõsarettevõtetega on ainuke vorm ühingu algorganisatsiooni töös. Ühingu liikmed laiendavad pidevalt oma silmaringi uue tehnilise kirjanduse kaudu. Hiljuti moodustati lektorite grupp insenerilis-tehnilistest töötajatest - algorganisatsiooni liikmetest, kes pidevalt jälgivad ilmuvaid erialaseid väljaandeid ning esinevad tehase tootmisprofiilile vastavalt teemadel insenerilis-tehniliste töötajate ja tööliste ees.

Veel käesoleval aastal on kavas läbi viia klaasi tootmise alane konverents, kus lektoritena esinevad nii oma tehase TTÜ algorganisatsiooni liikmed kui ka spetsialistid teistest vabariigi tehastest ja projekteerimisinstituutidest.

AUTOBUSI- JA TAKSOPARGI TEHNILISTE ÜHINGUTE TÖÖKOGEMUSI.

A. Arrak,

Tartu Autobussi- ja Taksopargi peainsener.

Tartu Autobussi- ja Taksopargi ühiskondlikel organisatsioonidel on samuti mõningaid saavutusi tehnika täiustamise alal. TTÜ algorganisatsiooni tööst võtab meil osa üle 50 liikme. Möödunud aasta lõpus viis algorganisatsioon läbi tehnika- ja ökonomika-alase konverentsi, kus kuulati ära 3 ettekannet. Käesoleval aastal on plaanis samalaadne konverents, kuid juba suurema ettekannete arvuga. TTÜ vastutab meil alates käesoleva aasta suvest ka tehnilise propaganda eest. Puuduseks TTÜ algorganisatsiooni töös võib lugeda asjaolu, et vähe tegeldakse uue tehnika juurutamise probleemidega ning vähe on läbi viidud loenguid.

TTÜ algorganisatsiooni juhtimisel töötab meil majandusliku analüüsi büroo. Büroo on analüüsinud autobussiliinide tasuvust, sõidutaksode M-21, M-404, GAZ-12 ja M-20 ning mitmete busside omahinnanäitajaid, tööviljakust ja teisi küsimusi.

Edukas on olnud ÜLRÜ 120-liikmelise algorganisatsiooni töö. Käesoleval aastal korraldati ratsionaliseerijate konkurs ajakohaste spetsialiseeritud autoremondipostide konstruktsioonide saamiseks. Praegu on konkursile saabunud ettepanekud juurutamisel. Igal aastal korraldab algorganisatsioon ratsionaliseerijaile ekskursioone. Tänavu käidi tutvumas Moskva, Leningradi, Pärnu, Tallinna ja Riia automajanditega. Peale iga ekskursiooni toimuvad arutelud. ÜLRÜ

algorganisatsiooni hea töö näitajaks on samuti see, et majand on olnud pidevalt linna transpordiettevõtete vahelises sotsialistlikus võistluses esikohal. Loodi ka 3-liikmeline ratsionaliseerijate loominguine brigaad, mis tegeleb kõige tähtsamate probleemide lahendamisega.

TTÜ, ÜIRÜ ja teiste tehniliste küsimustega tegelevate organisatsioonide töö oleks veelgi edukam, kui ametiühinguorganisatsioonid rohkem huvituksid nende tegevusest, kuulaksid ära tööaruandeid ja osutaksid neile praktilist abi.

ÜHISKONDLIKU MAJANDUSLIKU ANALÜÜSI BÜROO TÖÖST.

O. Ritson,

Tartu Autoremonditehase nr. 3 plaaniosakonna
juhataja.

Tartu Autoremonditehase nr. 3 ühiskondlik majandusliku analüüsi büroo moodustati 1962. aastal. Büroo koosseisu valiti 25 töötajat tehase kõikidest osakondadest. Istungitel on arutatud uue tehnika juurutamise ja ratsionaliseerimistevuse osatähtsust toodangu omahinna alandamisel, tehase 1963. aasta uue tehnika plaani, organisatsioonilis-tehniliste abinõude plaani täitmist ja sellest saadavat majandusliku kasu. Peale selle on analüüsitud tehase majanduslikku tegevust, läbi arutatud 1963. aasta tehniline, tootmis- ja finantsplaan, analüüsitud tööde normeermist ja töötasude osa toodangu omahinnas, materjalide ja tagavaraosade kulunorme. Suveperioodil viidi aga läbi õppekursioone Tallinna ja Riia tehastesse.

Büroo istungitel vastuvõetud otsustes tehakse tehase administratsioonile konkreetseid ettepanekud esinevate puuduste kõrvaldamiseks või küsimuste õigeks ja kiireks lahendamiseks. Nii tehti ettepanek tehases vähekasutatavate tööpinkide üleandmiseks teistele ettevõtetele, et kindlustada nende seadmete parem kasutamine. Selle tulemusena anti ära hambalõikepink, siselihvpink ja välispesumasin, mis seisid pikemat aega kasutamata. Juhiti ka varustusorganite tähelepanu vajadusele korraldada tehase varustamine uute seadmetega. Büroo ettepanekul läbi viidud materjalide ja tagava-

osade limitide süsteemi täpse ja ühtse rakendamise tulemusena on tehas käesoleval aastal täitnud omahinna alandamise ülesanded ja ühtlasi on paranenud varustamine. Büroo istungitel on regulaarselt kontrollitud büroo otsuste täitmise käiku.

Majandusliku analüüsi büroo on oma tegevusega andnud uue suuna tehase tehnoloogide ja konstruktorite tööle. Nüüd pööratakse tehniliste ürituste ja abinõude rakendamisel toodete kvaliteedi tõstmise, tehnoloogia täiustamise ja töötingimuste parandamise kõrval suurt tähelepanu ka kõigi nende ürituste majanduslikule efektile. Nii uuritakse praegu toodangu kvaliteedi tõstmise majanduslikku efekti, mis võimaldab suurendada autode kapitaalremontidevahelist läbisõitu. See tehasele tegelikult säästu ei anna, küll aga on kokkuvõid üleriigilises ulatuses.

RATSIONALISEERIJATE KABINETI TÖÖST.

E. Hallist,

Tartu ratsionaliseerijate kabineti
nõukogu liige.

1957. aastal organiseeriti EKP Tartu Linnakomitee ja AÜN Tartu Kultuurihoone algatusel ühiskondlikel alustel töötav ratsionaliseerijate kabinet, mille ülesandeks oli koondada ettevõtete ratsionaliseerijaid ning tootmisnovaatoreid.

Alates 1959. aastast, mil ettevõtete juures alustasid tegevust Üleliidulise Leiutajate ja Ratsionaliseerijate Ühingu (ÜLRÜ) algorganisatsioonid, moodustasid viimased kabineti põhituumiku.

Ratsionaliseerijate kabineti ülesanded on tihedalt seotud ÜLRÜ algorganisatsiooni põhikirjas ettenähtud ülesannetega. Seega on kabineti nõukogul vastutusrikkad ülesanded ratsionaliseerimistegevuse ja tehnilise progressi arendamisel meie kodulinna ettevõtetes.

Ratsionaliseerijate kabineti nõukogu, mille koosseisu kuuluvad Tartu ettevõtete insenerilis-tehnilised töötajad ja tootmisnovaatorid, on mõõdunud kuue aasta jooksul ära teinud märkimisväärse töö Tartu ettevõtetes ratsionaliseerimistegevuse arendamisel.

Suureks tõukejõuka ratsionaliseerimistegevusele on saanud ettevõtetevaheline ratsionaliseerimisalane sotsialistlik võistlus, millest kabineti nõukogu teeb kokkuvõtteid igas kvartalis.

Ratsionaliseerijate ja tootmisnovaatorite erialaste teadmiste tõstmiseks on kabineti nõukogu koos Vabariikliku Teaduslik-Tehnilise Propaganda Maja Tartu filiaaliga süstemaatiliselt organiseerinud erialaseid kursusi ja loenguid. Suure populaarsuse on omandanud Tartu ratsionaliseerijate hulgas joonestamiskursused ning loengute seeria materjalide tugevusõpetusest ja masinaelementidest, millest võttis osa keskmiselt 30 - 40 töötajat, kusjuures aasta jooksul viidi läbi 4 - 5 kursust.

Kabineti juures tegutseb konsultatsioonipunkt, kust ratsionaliseerijad võivad saada tasuta konsultatsiooni ratsionaliseerimisalastes küsimustes.

Peale selle organiseerib nõukogu ülelinnalisi ratsionaliseerijate kokkutulekuid ja konverentse töökogemuste vahetamiseks, kui ka ratsionaliseerimisalases töös esinevate kitsaskohtade ja puuduste selgitamiseks.

Eriti suur tähtsus ratsionaliseerimistegevuse parandamisel ning erialaste teadmiste tõstmisel oli vastavate seminaride läbiviimisel, kus käsitleti leiundus- ja ratsionaliseerimistegevuse põhimääruse ja tasumaksmise juhendi eeskirjade praktilist rakendamist.

Suur populaarsus Tartu novaatorite seas on iga-aastastel ratsionaliseerimisalastel konkurssidel, millest osavõtt on alati olnud rohkearvuline.

Kahtlemata on see kõik soodustanud tehnilist progressi meie kodulinna tööstus- ja transpordiettevõtetes, on aidanud kaasa tööviljakuse pidevale kasvule ning töötajate tehniliste teadmiste laiendamisele.

Ent selle juures on nõrgaks jäänud kabineti nõukogu töö tehnilise informatsiooni ja propaganda alal, mida oleks tahtnud siiski näha tõhusamana ja konkreetsemana. Viimast asjaolu kinnitab kas või see fakt, et viimase kolme-nelja aasta jooksul ei ole kabineti nõukogu avaldanud trükis ühtegi tehnilise informatsiooni bulletääni Tartu novaatorite leiutuste ja ratsionaliseerimisetepanekute kohta. Tehnilise informatsiooni trükis avaldamine ei sõltu alati nõukogu

tegevusest, vaid sageli ka teistest tingimustest, kuna nõukogul puudub kulutuste katmiseks vastav finantseerimise allikas. See küsimus tuleks aga lahendada ÜLRÜ Vabariikliku Nõukogu abiga.

Käesoleva aasta sügisel organiseeriti rahvaulikooli juurde ratsionaliseerijate osakond, mille õppekavva kuulub ka ratsionaliseerijate kvalifikatsioonitõstmise kursuste läbiviimine (joonestamiskursused, materjalide tugevusõpetus, masinaelemendid jt.). Seni on õppetööst osavõtuks registreerunud 38 töötajat. See arv aga kasvab pidevalt. Senini maksti lektori tasu neil kursustel Vabariikliku Teaduslik-Tehnilise Propaganda Maja ja ÜLRÜ Vabariikliku Nõukogu eelarvete kaudu, kuid praegu on see küsimus lahendamata, mille tõttu need kursused pole tööd veel alustanud.

Tartu ratsionaliseerijate kabineti nõukogu ei suuda oma jõuga küsimust lahendada, mille tõttu pöördume vastavate linna organisatsioonide poole palvega kaasa aidata selle küsimuse kiirele lahendamisele, kuna uus õppeaasta on juba alanud.

TEADUSLIK-TEHNILISE KONVERENTSI OTSUS.

Ära kuulanud ja läbi arutanud ettekande "Ühiskondlike organisatsioonide osa tehnilises progressis", konverents märgib, et Tartu tööstus- ja transpordiettevõtete ühiskondlikud organisatsioonid, sealhulgas Üleliidulise Teaduslik-Tehnilise Ühingu ja Üleliidulise Leiutajate ja Ratsionaliseerijate Ühingu algorganisatsioonid, ühingu "Teadus" liikmesgrupid ja ettevõtete juures loodud tehnilise iseloomuga ühiskondlikud organid on aktiivselt lülitunud NLKP programmi ja NLKP Keskkomitee novembri- ning juunipleenumi otsuste ellurakendamisse. Ees seisab aga laialdane tööpöld. Ühiskondlike organisatsioonide töö edukuse kindlustamiseks kõigis ettevõtetes konverents

o t s u s t a b :

1. Teaduslik-Tehnilise Ühingu osas:

- a) teha ettepanek partei- ja ametiühinguorganisatsioonidele ja TTÜ Vabariiklikule Nõukogule elujõuliste organisatsioonide loomiseks Tartu ettevõtetes, kus need puuduvad või töötavad nõrgalt;
- b) soovitada TTÜ algorganisatsioonidele:
 - osutada aktiivset kaasabi uut tüüpi masinate, mehhanismide, seadmete ja materjalide tootmisse juurutamisel, uue tehnika ja eesrindliku tehnoloogia plaanide täitmisel ja tööviljakuse plaanipärasel tõstmisel moodustades selleks erialaseid sektsioone, loomingu- ja brigaade ja gruppe, ühiskondlike ülevaatuste komisjone

- ning suunama nende tööd konkreetsete plaanide alusel;
- pöörata tõsist tähelepanu töötajate kasvatamisele ja kvalifikatsiooni tõstmisele, võttes endale kooskõlas ettevõtte liikmesgrupiga juhtiva osa tehnilise propaganda organiseerimisel, korraldades teaduslik-tehnilisi konverentse, tehnilisi konsultatsioone, tehnilisi klubiõhtuid ja kvalifikatsioonitõstmise kursusi,
 - võtta endale ettevõtte tehnikanoorkogu ülesanded;
 - organiseerida loominguilisi komanderinguid ja kindlustada saadud kogemuste edasiandmine teistele töötajatele;
- c) taotleda TTÜ Vabariiklikult Nõukogult Tartusse koosseisulist kohta.

2. Vabariikliku Teaduslik-Tehnilise Propaganda Maja Tartu filiaalil arendada TTÜ Tartu ettevõtete algorganisatsioonide töö koordineerimist.

3. Leiutajate ja Ratsionaliseerijate Ühingu osas:

- a) kaasa tõmmata algorganisatsioonide töösse laiad töötajate hulgad, millega oleks kindlustatud ratsionaliseerimistöö massilisus;
- b) teha ettepanek partei- ja ametiühinguorganisatsioonidele osutada aktiivset kaasabi leiutus- ja ratsionaliseerimistöö organiseerimisel;
- c) soovitada ÜLRÜ algorganisatsioonidele:
 - aktiivselt kaasa aidata sotsialistliku võistluse organiseerimisele ratsionaliseerimistöö alal, korraldada temaatilisi konkursse ja viia läbi ratsionaliseerijate konverentse;
 - teostada efektiivset kontrolli ratsionaliseerimisetpanekute juurutamise üle tootmisprotsessis, milleks moodustada kontrollpostid, organiseerida ühiskondlikke ülevaatusi ja kontrollreide;
 - osutada aktiivset kaasabi ettevõtete kitsaskohtade la-

hendamisele, moodustades osakondade novaatorite nõukogusid ja loomingulisi brigaade;

- suunata algorganisatsioonide liikmeid kvalifikatsiooni tõstmiseks Tartu Rahvaülikooli tehnikateaduskonna ratsionaliseerijate osakonda.

4. Ühiskondlike organite ja gruppide osas teha ettepanek ettevõtete ühiskondlikele organisatsioonidele luua:

- a) ühiskondlikud konstruktorite ja tehnoloogide bürood;
- b) ühiskondlikud majandusliku analüüsi ja normeerimise bürood;
- c) ühiskondlikud tehnilise informatsiooni bürood. Nende baasil organiseerida ettevõttes tehnilise kirjanduse läbitöötamine, kataloogimine ja referatiivkartoteegi koostamine;
- d) tõhusamalt kasutada kohalikke raadiosõlmi tehnika-alases propagandas.

5. Ühingu "Teadus" osas:

- a) soovitada ettevõtete liikmesgruppidele:
 - organiseerida kogu ettevõtte loengulist tööd ja koordineerida seda teiste ühiskondlike organisatsioonidega kindla koondplani alusel;
 - loengulise töö parandamiseks otsida pidevalt uusi töövorme, nagu lektoriumid, loeng-vestlused, loeng-ekskursioonid, klubiõhtud, temaatilised konverentsid jne.;
 - kindlustada loengulise töö kvaliteedi üle pidev kontroll;
- b) kohustada linna tehnikanõukogu koos Vabariikliku Teaduslik-Tehnilise Propaganda Maja Tartu filiaaliga, vabariikliku AÜN Tartu Kultuurihoone juures tegutseva ratsionaliseerijate kabineti nõukogu ja TTÜ tehaste algorganisatsioonidega:
 - Tartu kõrgemate ja keskkõppeasutuste ning ettevõtete kvalifitseeritud kaadri baasil organiseerima konsultantide

võrk konsultatsioonide andmiseks insenerilis-tehnilistes, tööõiguslikes jt. küsimustes;

- koordineerima senisest tõhusamalt Tartu ettevõtete tehnilise ja ökonoomika kallakuga ühiskondlike organisatsioonide tööd.

6. Teha ettepanek ettevõtete ja Gogoli-nimelise raamatukogu administratsioonile moodustada Gogoli-nimelise raamatukogu juurde ettevõtete tehniliste raamatukogude koondkartoteek, et võimaldada ettevõtetes asuvate tehniliste raamatute kasutamist linna laiemale üldsusele.

7. Konverents soovitab tehnikanõukogul ning teistel ühiskondlikel organisatsioonidel esitada Tartu eesrindlikke insenere vabariigi teenelise inseneri aunimetuse saamiseks.

8. Toetudes NLKP programmile ja Partei Keskkomitee novembri- ning juunipleenumi otsustele taotleda igakülgset abi töös partei- ja ametiühinguorganisatsioonidelt ja tihendada koostööd administratsiooniga.

S i s u k o r d .

V. Ritslaid.	Konverentsi avasõna	3
V. Teder.	Ühiskondlike organisatsioonide osast tehnilises progressis	6
H. Möller.	Tartu Aparaaditehase TTÜ algorganisatsiooni töökogemusi	14
L. Rästa.	Mendelejevi-nimelise seltsi algorganisat- siooni osa tehase tehnilises progressis . .	16
A. Arrak.	Autobussi- ja taksopargi tehniliste ühingute töökogemusi	19
O. Ritson.	Ühiskondliku majandusliku analüüsi büroo tööst	21
E. Halliste.	Ratsionaliseerijate kabineti tööst.	23
	Teaduslik-tehnilise konverentsi otsus	26

Технический совет Тартуского городского отделения
общества "Знание" Эстонской ССР
РОЛЬ ОБЩЕСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В
ТЕХНИЧЕСКОМ ПРОГРЕССЕ
На эстонском языке

Vastutav toimetaja V. Lembinen
Korrektor A. Norberg

=====

TRÜ rotaprint 1964. Trükipoognaid 2,0.
Arvestuspoognaid 1,12. Trükiarv 700.
Paljundamiseks antud 12. II.64.
MB 01920. Tell. nr. 1271.

Tasuta

Tasuta

A-25709

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00356137 2